

Class 9

Sub-Sanskrit Grammar

Ch-4

Topic: प्रत्ययः

Date:28-8-20

दिए गए कार्य को Copy में पूर्ण करें।

अभ्यासः

(1) प्रदत्तेषु उत्तरेषु प्रत्ययानुसारं यत् उत्तरम् शुद्धम् अस्ति, तत् चित्वा लिखत—
(दिए गये उत्तरों में प्रत्यय के अनुसार जो उत्तर शुद्ध हो, उसे चुनकर लिखिए)

L (i) गुरवः (वद् + अनीयर्)
(अ) वन्दनीयः (ब) वन्दनीयम् (स) वन्दनीयाः।

(ii) मानवसेवा (कृ + शानच्) वृक्षाः केषां न हितकराः।
(अ) कुर्वाणः (ब) कुर्वाणाः (स) कुर्वाणा।

(iii) (छाया + मतुप्) वृक्षाः आश्रयं यच्छन्ति।
(अ) छायावान् (ब) छायावन्तौ (स) छायावन्तः।

(iv) (कोकिल + टाप्) आम्रवृक्षे मधुरं गायति।
(अ) कोकिला (ब) कोकिले (स) कोकिलाः।

(v) (बल + इन) निर्बलान् रक्षन्ति।
(अ) बलिन् (ब) बलिनौ (स) बलिनः।

उत्तराणि— (i) (स) वन्दनीयाः (ii) (ब) कुर्वाणाः (iii) (स) छायावन्तः (iv) (अ) कोकिला (v) (स) बलिनः।

2. (i) अस्माभिः परस्परं स्नेहेन (वस् + तव्यत्)।
(अ) वसितव्यः (ब) वसितव्या (स) वसितव्यम्।

- (ii) उद्यमस्य (महत् + त्व) सर्वविदितम् एव ।
 (अ) महत्त्वः (ब) महत्त्वम् (स) महत्त्वा ।
- (iii) (वर्ष + ठक् + डीप्) परीक्षा समीपम् एव ।
 (अ) वार्षिकी (ब) वार्षिकी (स) वार्षिकम् ।
- (iv) त्वं कर्तव्यनिष्ठः (अधिकार + इन्) असि ।
 (अ) अधिकारी (ब) अधिकारिन् (स) अधिकारिणी ।
- (v) छात्रैः अनुशासनम् (पाल + अनीयर्) ।
 (अ) पालनीयः (ब) पालनीया (स) पालनीयम् ।

उत्तराणि— (i) (स) वसितव्यम् (ii) (ब) महत्त्वम् (iii) (अ) वार्षिकी (iv) (अ) अधिकारी (v) पालनीयम्

3. (i) मानवः (समाज + ठक्) प्राणी अस्ति ।
 (अ) सामाजिकः (ब) सामाजिकी (स) सामाजिकम् ।
- (ii) (लौकिक + डीप्) उन्नतिः यशः वर्धयति ।
 (अ) लौकिकः (ब) लौकिकी (स) लौकिकम् ।
- (iii) (शिष्य + टाप्) जलेन लताः सिञ्चति ।
 (अ) शिष्या (ब) शिष्ये (स) शिष्या ।
- (iv) गुरोः (गुरु + त्व) वर्णयितुं न शक्यते ।
 (अ) गुरुत्वम् (ब) गुरुत्वः (स) गुरुत्वम् ।
- (v) मा भव (मान + दृन्) ।
 (अ) मानी (ब) मानिनौ (स) मानिनः ।

उत्तराणि— (i) (अ) सामाजिकः (ii) (ब) लौकिकी (iii) (अ) शिष्या (iv) (अ) गुरुत्वम् (v) (स) मानी ।

4. (i) (उदार + तल्) गुणः न सुलभः ।
 (अ) उदारतम् (ब) उदारता (स) उदारतः ।
- (ii) (राजन् + डीप्) प्रासादं गच्छति ।
 (अ) राजनी (ब) राजिनी (स) राज्ञी ।
- (iii) गता रेल (गन्त् + डीप्) ।
 (अ) गन्त्रौ (ब) गन्त्री (स) गन्त्र्यः ।
- (iv) एकं (सप्ताह + ठक्) पत्रम् आनय ।
 (अ) साप्ताहिकः (ब) साप्ताहिकी (स) साप्ताहिकम् ।
- (v) (योगिन् + गीप्) ईश्वरं भजन्ते ।
 (अ) योगी (ब) योगिनो (स) योगिनः ।

उत्तराणि— (i) (अ) उदारता (ii) (स) राज्ञी (iii) (ब) गन्त्री (iv) (स) साप्ताहिकम् । (v) (स) योगिनः ।